



Jana Šarinić
Odsjek za sociologiju
Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet

Predgovor

Ustav Republike Hrvatske jamči, između ostalih prava i sloboda, pravo na obrazovanje i ravnopravnost te zaštitu djece i mladih. Međutim, u današnjem globalnom, kompleksnom društvu, djeca i brojne osjetljive i ranjive skupine izloženi su različitim oblicima diskriminacije, zanemarivanja njihovih osnovnih razvojnih (primjerice obrazovanje) i drugih potreba, do izravne izloženosti ratnim sukobima i ugrožavanja temeljnog prava na život. U takvom globalnom kontekstu migracija brojnih društvenih skupina i pojedinaca postala je svakodnevica. No to ne znači da su naša društva, odnosno države, spremna na prihvaćanje navedene stvarnosti na adekvatan način, koji bi štitio temeljna ljudska prava i slobode svih sudionika u društvenim previranjima i sukobima te globalnom jačanju društvenih nejednakosti i diskriminacije.

Knjiga „Djeca migrantskoga porijekla u hrvatskome obrazovnom sustavu – stanje i perspektive“ autora Marije Bartulović, Ane Bauer, Ane Blažević Simić, Dejanae Bouillet, Rubena Elenkova, Klare Lovrečki, Ane Širanović, Dorijana Vahtara (autori su navedeni abecednim redom), koju su uredile Dejana Bouillet i Ana Širanović s Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, bavi se višeslojnom i društveno važnom temom migracija, djece i obitelji. U fokusu su spremnost i mogućnost prevladavanja kulturnih i jezičnih raznolikosti te profesionalna osposobljenost za to, s posebnom usmjerenosti na potrebe odgojno-obrazovnih djelatnika kao ključnih aktera u procesu omogućavanja učinkovitog i svrsishodnog uključivanja djece migrantskog porijekla u obrazovni sustav Republike Hrvatske. Knjiga je nastala kao rezultat istraživačkog rada u okviru programa „Jačanje kapaciteta obrazovnog sustava za osiguravanje poticajnog, uključivog i pravednog okruženja za djecu migrantskog porijekla“, koji je proveden u suradnji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, uz podršku Švicarske Konfederacije.

Centralna tema knjige je ostvarivanje prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje, odnosno kako hrvatski obrazovni sustav može (i mora) prepoznati i odgovoriti na potrebe djece, učenika i njihovih obitelji pri uključivanju u odgojno-obrazovni sustav. Zašto je to važno? Zato što je obrazovanje most koji pomaže povezati različite kulture i društvene grupe u ono što najčešće nazivamo „zajednica“, iako s različitim značenjima i kontekstima upotrebe tog pojma – od migrantskih zajednica do lokalnih zajednica (pojmovi koji se često međusobno suprotstavljaju).

Zajednice se u suvremenom, dinamičnom društvenom kontekstu mogu promatrati kao kulturne i kolektivne tvorbe (entiteti). Tako shvaćene zajednice su društvene i kulturne figuracije koje čine javne prakse (T. Blockland, 2017), odnosno performativna, javna (izvan privatnog prostora), društvena djelovanja pojedinaca i grupa.



Društvene prakse su kulturno i identitetski utemeljene, ali isto kao što su utemeljene na određenim simbolima (kulturna zajednica), tako su utemeljene i na određenim prostornim značajkama (lokalna zajednica). Migracije mijenjaju navedena uporišta i dovode pojedince i društvene grupe u kompleksnije relacijske odnose s drugim zajednicama, kulturama i prostorima – što opet prati stvaranje novih društvenih praksi.

Ako su spomenute prakse ispunjene (spo)razumijevanjem, zajedničkim simbolima ili poštivanjem njihove različitosti, onda su mogući skladni društveni odnosi. No ako se ne razvija sposobnost razumijevanja i poštivanja različitosti, onda izostaje temeljni oslonac društvene inkluzivnosti.

Obrazovni sustav kao nositelj procesa razumijevanja, učenja simbola (jezika) i drugih kulturnih elemenata jedan je od temelja za uspješnu socijalizaciju i razvoj, kao i prevladavanje traume kojoj su mnogi migranti izloženi. Različite osobne životne priče, iskustva i potrebe trebaju pronaći sigurno mjesto u školi ili drugim odgojnim i obrazovnim institucijama, koje omogućuju povezivanje djece i mladih te njihovih obitelji s novim prostorima i kulturama, kroz svakodnevne prakse. No te su prakse u obrazovnim ustanovama izazovne. Zato je iznimno važan kontinuirani profesionalni razvoj i osnaživanje djelatnika u obrazovanju, kako bi bili sposobni stvoriti i održati poticajnu atmosferu i uključivo i pravedno okruženje. U knjizi se analizira kako interkulturni odgoj i obrazovanje mogu poslužiti kao konceptualni okvir za takvu praksu – praksu koja ne cilja samo na specifične skupine već obuhvaća svu djecu i sve razine obrazovanja.

U čak osam autorskih poglavlja predstavljaju se rezultati kompleksnog znanstvenog istraživanja provedenog među odgojiteljima, učiteljima, nastavnicima, djecom migrantskog porijekla i njihovim roditeljima/skrbnicima i daju se konkretne smjernice za unapređenje obrazovnih praksi i politika. Znanstvena metodologija i utemeljenje knjige daju joj veliku vrijednost, ali knjiga ujedno pruža i konkretan oslonac i poziv na djelovanje – da obrazovni sustav Republike Hrvatske, kao dijela Europske unije, ponudi prostor u kojem svako dijete ima ustavom garantirana „prava i slobode, bez obzira na rasu, spol, jezik, vjeru, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, obrazovanje, društveni položaj ili druga obilježja.“ Prostor u kojem djeca i mladi žive pod zaštitom države koja „stvara društvene, kulturne, obrazovne, materijalne i druge uvjete za ostvarivanje prava na zdrav razvoj“.

Ukratko, osim znanstvene i praktične relevantnosti knjige „Djeca migrantskoga porijekla u hrvatskome obrazovnom sustavu – stanje i perspektive“ ističe se i njezina društvena relevantnost. U trenutku u kojem je sve više „ljudi u pokretu“, željenom ili ne, često suočeno s brojnim predrasudama, nerazumijevanjima i odbijanjem, ova knjiga daje i alate i nadu da je obrazovanjem još uvijek moguće stvoriti mostove zajedništva.

*Jana Šarinić
Urednica područja društvenih znanosti*